

15. VENEVERE MÄLUMÄNGUSARI

III mäng

12. detsember 2023

1. Armalkoliit on titaaniumirikas mineraal, mis avastati 20. sajandil ja mis sai nime oma avastajate järgi. Ühes armalkoliidiga avastati veel kaks mineraali, mis said nimeks trankvillitiit ja püroksferrooiit. Mis on nende mineraalide avastamise juures erilist?

2. Pildil on tuntud kultuuriinimene, kes 28. novembril tähistas oma 65. sünnipäeva, tehes seda muuhulgas ka toredate koostööprojektidega Tõnis Kõrvitsaga. Tema esimene suurem avalik ülestamine oli aga laps-Tiina esitamine filmis Libahunt. Kes?

3. Näitleja Sepo Seeman sai teatripisiku kindlasti kooliteatrist ja algtõed harrastusteatrist Randlane, kuid ta tegeles edukalt ka sportimisega. Ta tuli Eesti juunioride meistriks ja sai NSV Liidu meistersportlase nimetuse. Seda ala on meil tiptasemel juba pikalt harrastatud ning olümpiakuldki on Eestil olemas. Mis alal?

4. Mis ühendab järgmisi riike Venemaa, Mongoolia, Põhja-Korea, Vietnam, Laos, Myanmar, India, Buthan, Nepaal, Pakistan, Afganistan, Tadžikistan, Kõrgõstan, Kasahstan. Nimekiri on lõplik ja võiks lisa saada vaid siis kui mõni loetletud riikidest sobival moel lagunek. Vihjeks veel, et küsimust tasub võtta väga sõna-sõnalt.

5. Elustiiliblogija Merilin Taimre võttis paar aastat tagasi endale ühismeedias uueks nimeks Cassia Shakti Šamotailo. Kuid Merilinina ei teadnud me teda ka enne seda ning sel staarblogijal oli teine uhke nimi, mis viivad mõtted pigem maaelule. Mis nime ta kasutas?

15. VENEVERE MÄLUMÄNGUSARI

III mäng

12. detsember 2023

6. Arvutid ja nutiseadmed on välja tõrjunud asju, milleta hiljuti tundus mõnel erialal võimatu tööd teha. 2011. aastal suleti Indias viimane tehas maailmas, kus toodeti midagi, milleta paljud kirjatööga tegelejad ei osanud oma elu ette kujutada. Mille tootmine lõppes? Selle ajalugu algas aastast 1829.

7. Pildil olev hoone asub Venemaal Veliki Ustjugis. Kelle ametlik elukoht on selles majas?

8. Millised kaks Eesti maakonnakeskust said viimastena linnadeks? Alevist linnaks said mõlemad samal aastal ning elanike arvgi on peaaegu võrdne (erinevus vaid paarsada inimest). Ühe õige eest saab ühe punkti.

9. Mis on pildil? Praegusel kujul töötati see välja 70-80-ndatel aastatel, üheks juhtivaks teadlaseks selle juures oli soomlane Tapani Luukainen ja märkimisväärne osa nende tootmisest on jätkuvalt Soomes. Maailmas on kasutajaid umbes 160 miljonit.

10. Sellele maailmakuulsale saksa luuletajale on palju mälestussambaid püstitatud. Kusjuures esimese paigaldati kohe peale tema surma Helme lossiparki ja teine kaheksa aastat hiljem luuletaja peretuttavate Vana-Virtsu mõisniku Karl Thure von Helvigi maadele Puhtulaiule. Kirjaniku sünnimaale püstitati esimene ausammas 25 aastat peale tema surma. Kes on see luuletaja, kellele kuuluvad mõtteterad: „Parem õudne lõpp, kui lõputu õudus“ ning „andestamine on kõikidest võitudest kõige tugevam“.

15. VENEVERE MÄLUMÄNGUSARI

III mäng

12. detsember 2023

11. Alexandre Dumas vanemal oli üks huvitav veidrus, nimelt kasutas ta kolme värvi paberit. Artiklitele, luuletustele ja romaanidele olid erinevad värvid. Milliseid värve ta kasutas? Sellist kombinatsiooni ühelgi riigi lipul ei ole, kuid kaks värvi ja kolmas värv, mis on sinnapoole, on kasutusel Rumeenia, Andorra, Armeenia ja Kolumbia lippudel. Kaks õiget 1 punkt, kolm õiget 2 punkti.

12. On teadmata millal selline sündmus esimest korda teistel mandritel toimus, kuid Antarktikas on selleks tähtsaks kuupäevaks 7. jaanuar 1978 ning sellega on seotud argentiinlane Emilio Marcos Palma. Ja kuigi esimesest korrast on möödunud juba peaaegu viiskümmend aastat siis on see sündmus seal seni kordunud vaid kümnel korral.

13. Kes on pildil?

14.1855. aastal eraldas USA kongress 30 000 dollarit ühe teatud looma Ameerikasse toomiseks. Et transkontinentaalne raudtee oli veel kümnendite kaugusel, arvati loomadest ja nende spetsiifilistest kohastumustest olevat kasu ekspansioonil läände, seda eriti veoloomana. Vahele tuli aga kodusõda, ning sõjaväekari pudenes laiali. Riigi edelaosa osutus aga lahtilastud loomadele väga sobivaks elupaigaks ja metsistunud isendeid märgati veel kuni 20. sajandi alguseni. Ühel putkupannud loomal õnnestus 19. sajandi lõpus raiuda end Arizona folkloori Punase Kummituse nime all, keda kirjeldatakse kui tontlikku, hiigelsuurt looma, kelle sadulas ripub pleekinud inimskelett. Mis loom?

15. Kes on see eesti mütoloogiast tuntud kodu- ja õuehaldjas, Metsaisa naine, kes aitab ja kaitseb valimatult kõiki, kes metsa satuvad? Tema tütreid on igavesti noored ja himurad haldjad, kes valvavad, et keegi metsarahvale paha ei tee. Inimesed kohtasid teda harva, küll on ta aga jäänud laulu sisse.

15. VENEVERE MÄLUMÄNGUSARI

III mäng

12. detsember 2023

16. Küsime sõna, mis keskaja ladina keeles tähendas tarkade kivi, ladina keelde sattus see sõna omakorda araabia keelest, kusjuures seda peaaegu muutumatult - muutus ainult sõna esimene täht, kuivõrd meile tuttava sõnakuju täishäälikust esitähte ei esine araabia keeles. Uusajal kasutati sõna märkimaks meditsiinilisi toonikuid ja tinktuure, hiljem kohtab seda valdavalt aga pseudomeditiini sõnavaras. Meie tunneme seda sõna aga vast kõige paremini videomängudest ja fantaasiakirjandusest. Mis sõna?

17. Pärissorjuse ajal ei saanud eestlane siirduda vabalt ühest mõisast teise. Rootsi ajal anti tüdrukutele abiellumisvabadus ja nad võisid minna mehele teise mõisa poisile. Mehed võisid aga ühest mõisast teise siirduda ainult ühel tingimusel. Missugusel? Ka see oli abiellumisega seotud. Ja kui uskuda kasvõi populaarset saadet uutest sugulastest siis on selge, et sellist abiellumist juhtus üsna tihti.

18. Riia vanalinnas asuva vallikraavi kaldal jalutades võib märgata, et paljud puud on ümbritsetud tiheda metallaiaga. Aiad on küll päris ilusad kuid tegelikult on paigutatud nad puude kaitseks. Kelle või mille vastu võideldakse Riias nende aedadega?

19. Albert Parlow(1824-1888) oli saksa helilooja, Preisi armee muusika juht. Tõsisema muusika kõrval on ta kirjutanud ühe polka erilisele „pillile”. Enne teda oli seda instrumenti laval kasutanud 1853 aastal Richard Wagner. See instrument võib kaaluda isegi 200 kg, kuid laval kasutatakse tunduvalt väiksemaid. Selle polka esitamisega kaasneb tavaliselt ka väike šõu. Seda „instrumenti” on kujutatud endisel Mõisaküla vapil ja ka USA presidendi Dwight Eisenhoweri vapil. Mis nime kannab see polka?

20. Kaunis piimalill (*Euphorbia pulcherrima*) on piimalille perekonda kuuluv taim, mis kasvab looduslikult Kesk-Ameerika lehtmetsades. Taim kasvab 0,6-1 meetri kõrguse põõsa või puukesena. Lehed on saagja servaga, 7-16 cm pikkused ja enamus neist on tumerohelised; väikesed kollakad õied asuvad hulgakaupa iga oksa otsas asuva lehekobara keskpäigas. Vastupidiselt üldlevinud arvamusele pole taim mürgine. Mis nime all tunneme seda taime rohkem?

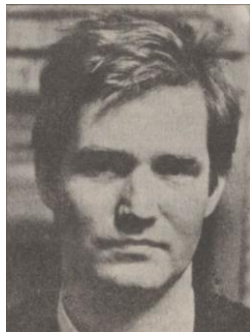
15. VENEVERE MÄLUMÄNGUSARI

III mäng

12. detsember 2023

21. See eesti päritolu luuletaja ja kunstnik tegutseb Prantsusmaal. Samuti tõlgib ta eesti luulet prantsuse keelde. Tema kirjaniku/kunstnikunimedeks on Montbelialtz ja ka Geoffre Montbelialtz Xaintorxare. Sündinud on ta 1972. aastal Tallinnas. 1981 aastal lahkus koos emaga Prantsusmaale. Mis on tema sünninimi? Kui seda ei tea, siis ema nime eest 1 p.

22. 27. novembril 1993 tutvustas Võru linnapea Aivar Sool kohalikus lehes uusi linnavalitsuse liikmeid. Selle mehe kohta kirjutati nii: *"Abilinnapea sotsiaalküsimustes. Süündinud 1965. a. Võrus, lõpetanud Võru Tööstustehnikumi. Töötanud töölisena, pedagoogina, eraettevõtluses. Praegu filosoofiateaduskonnas ajaloo osakonna diplomand. Teeb oma diplomitööd Võru linna ajaloo kohta. Aitab isa talutöodes. Abielus, peres 1 laps."* Suures poliitikas on ta pikalt olnud, praegu Võru valla volikogus. Kes on pildil?

23. Sada aastat tagasi, 14. detsembril asutati Tallinnas Noorte Meeste Kristliku Ühingu ruumes kokku tulnud 14 liikme poolt, kes esindasid seitset spordiseltsi, Eesti ...liit. Liit ühendas esialgu küsitud spordiala ning korv- ja võrkpalli, hiljem lisandus pesapall. Korvpalliliit peab seda liitu oma eelkäijaks. Küsitava spordiala liit loodi taas 1990 ning peab ennast 1960. aastal asutatud liidu õigusjärglaseks. Mis spordiala sobib kolme punkti asemel? Eelmise aasta parim naine on täna Lõuna-Koreas selle spordialaga tegelev Alina Molkova.

24. Suurbritannias võib siin-seal näha selliseid toredalt looklevaid müüre. Lisaks lustakale välimusele on nende ehitamisel ka praktiline mõte. Miks neid ehitatakse?

25. Küsime ühte toodet, mille müük turu-uuringute andmetel ja ka näiteks kosmeetikatootja Estée Lauder juhi sõnul tõuseb just kriisiaegadel. Nii müüdi neid väidetavalt varasemast rohkem USA suure depressiooni ajal; peale 11. septembri terrorirünnakuid USA-s; 2008. aasta majanduskriisis ja nüüd taas 2022. aastal. Sel korral võib küll segastele oludele lisaks mõjutada suur ostubuumi ka see, et selle toote avalikuks kasutamiseks polnud mitme aasta jooksul erilist võimalust. Mis toode?

15. VENEVERE MÄLUMÄNGUSARI

III mäng

12. detsember 2023

26. Reformierakonnale on ette heidetud liiga pikaajalist võimul olemist. Kuid ühes Aafrika riigis oli 1869. aastal asutatud True Whig Party võimul koguni üle saja aasta (1878–1980). Riigi ajaloost veel nii palju, et 1822 jõudsid sinna esimesed Ameerikast naasnud orjad kes 25 aastat hiljem kuulutasid välja riigi iseseisvuse. See oli Aafrika esimene vabariik ja maa, kus ei ole kunagi olnud kolonisaatoreid. Mis riik?

27. Millised kaks taliala on olnud suveolümpia kavas. Medalit me ei ole olümpial saavutanud. Ühel neist on meie võistlejad käinud nii esimese vabariigi ajal kui ka taasiseseisvuse järel, kuid teisel alal eestlasi Eesti lipu all võistlemas näha on suur unistus. Üks õige 1 punkt, kaks õiget 2 punkti.

28. Sel aastal on Tartu linnusõpru oma kohalolekuga rõõmustanud värvikas külaline kaugelt. See kirju part pärineb Ida-Aasiast kuid on võõrliigina juba aastakümneid elutsenud ka Lääne-Euroopas. Praegusel jõulueelsel ajal sobivad vähemalt Eestis tema välimus ja nimi suurepäraselt kokku. Mis on tema täpsem nimi?

29 Nimetage Itaalia luuletaja, kes sai 1959. aastal Nobeli kirjanduspreemia ja seda põhjendusega, et tema luule väljendavat „meie aja elu traagilist kogemust klassikalise tulisusega“. Lihtsustame küsimust ja lisame, et tal on sama nimi, mis ühel tuntud Victor Hugo romaanikangelasel.

30. Filmi „Eia jõulud Tondikakul“ peetakse Eesti esimeseks kogupere jõulufilmiks. Kuid juba aastal 2001 jõudis kinolinadele Janno Põldma ja Heiki Ernitsa käe alt üks jõuluteemaline joonisfilm. Filmi peategelased olid Mia ja Tim (Anu Lamp ja Andero Ermel). Mis pealkirja see film kannab?

15. VENEVERE MÄLUMÄNGUSARI
III mäng

12. detsember 2023

VASTUSED

1. Avastati Kuu peal	Rahel
2. Doris Kareva	Kristel
3. Vehklemine	Eerik
4. Hiina naabrid	Kristel
5. Paljas Porgand	Eerik
6. Kirjutusmasin	Eerik
7. Näärivana	Kaarel
8. Põlva ja Rapla	Kristel
9. Emakasisene rasestumisvastane vahend e. spiraal	Kristel
10. Friedrich Shiller	Eerik
11. Roosa, kollane ja sinine	Eerik
12. Esimene sünd	Kristel
13. Mikk Mägi (Vanamees)	Kaarel
14. Kaamel	Rahel
15. Murueit	Eerik
16. Eliksiir	Rahel
17. Abiellus lesega	Eerik
18. Koprad	Kristel
19. Alasi	Kaarel
20. Jõulutäht	Kristel
21. Tarah Karassev-Orgussaar, ema Ene Rämmeld	Kaarel
22. Ivari Padar	Eerik
23. Käsipalliliit	Eerik
24. Ühekordne müür on looklevana tugevam	Kristel
25. Huulepulk	Kristel
26. Libeeria	Eerik
27. Jäähoki ja iluuisutamine	Eerik
28. Mandariini part	Kristel
29. Quasimodo	Eerik
30. Lepatriinude jõulud	Kaarel